

УДК 342.553(477)
DOI [https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i4\(29\).426](https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i4(29).426)

М. Є. Гайдар
orcid.org/0000-0003-3498-3642
аспірантка

*Інституту держави та права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України*

ПРИНЦИПИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В АСПЕКТІ ПРОЦЕСУ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Принципи місцевого самоврядування мають основоположне, провідне значення для побудови та реформування всієї системи місцевого самоврядування в Україні. Реформа децентралізації, що визнається однією з найбільш результативних на сучасному етапі розвитку нашої держави, переконливо демонструє необхідність орієнтуватися й урахувати основні світоглядні принципи, фундаментальні цінності, які відображено в чинному законодавстві та втілено в міжнародних стандартах місцевого самоврядування. З огляду на зазначене, цілком слушно видається думка О.В. Батанова, який відзначає особливий, нормативно-регулятивний характер принципів місцевого самоврядування, що виявляються в закріпленні в нормативно-правових актах, відповідно, «набувають значення загальних правил поведінки» [1, с. 27]. Роль принципів місцевого самоврядування в аспекті процесу об'єднання територіальних громад в Україні полягає не тільки в їх нормативно-регулятивній природі, а й у систематичному безперервному впливі на організацію, діяльність і реформування органів місцевого самоврядування з огляду на євроінтеграційні та глобалізаційні процеси, що мають місце в нашій державі. Загальновідомо, що, згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», основними принципами місцевого самоврядування є: 1) народовладдя; 2) законність; 3) гласність; 4) колегіальність; 5) поєднання місцевих і державних інтересів; 6) виборність; 7) правова, організаційна та матеріально-фінансова самостійність у межах повноважень, визначених чинним законодавством; 8) підзвітність і відповідальність перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб; 9) державна підтримка та гарантії місцевого самоврядування; 10) судовий захист прав місцевого самоврядування [2].

Вихідним стосовно принципу *народовладдя* є принцип народного суверенітету, закріплений у ст. 5 Конституції України. З певними застереженнями можна стверджувати, що народ через територіальні громади, а нині й через право на об'єднання в територіальні громади втілює народний суверенітет у формі місцевого самоврядування. Територіальні громади, реалізуючи принцип

народовладдя, здійснюють владу на місцях двома шляхами: 1) безпосередньо – насамперед через місцеві вибори, референдуми, ініціативи тощо; 2) опосередковано – через представницькі органи (місцеві ради; сільських, селищних, міських голів). Очевидно, що в умовах проведення реформи місцевого самоврядування місцева демократія потребує особливої уваги з боку законодавця. Мова стосується передусім законодавчо закріплених положень, що визначають право на проведення місцевого референдуму з метою підтримки об'єднання територіальних громад (ч. 7 ст. 7 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад») [3]. Варто зазначити, що з 2012 р. з утратою чинності законодавства про місцеві референдуми уже чи не традицією стало відзначення науковцями та практиками нагальної необхідності розроблення й прийняття нового закону. Так, наприклад, Постановою від 09.08.2018 Центральною виборчою комісією звернулася до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя з метою отримання роз'яснень стосовно чинного законодавчого регулювання організації та порядку проведення всеукраїнських і місцевих референдумів; призначення в установленому законом порядку Центральною виборчою комісією перших і додаткових місцевих виборів без проведення місцевого референдуму щодо підтримки добровільного об'єднання територіальних громад тощо (п. 1) [4].

Зміст принципу *законності* стосовно місцевого самоврядування загалом та об'єднаних територіальних громад зокрема найбільш повно відображено в ч. 1 ст. 19 Основного Закону, що закріплює обов'язок органів державної влади й органів місцевого самоврядування діяти виключно в передбачених Конституцією та законами України підставі, межах повноважень і способів. Принцип законності в умовах дестабілізації багатьох сфер суспільного життя має особливе значення, оскільки без дотримання зазначеного принципу реформа децентралізації, як слушно відзначає О. Донченко, «дуже легко може не «посилити» державу, а перетворити її на «дезорганізацію», і можемо отримати регіоналізацію держави, тобто посилення ролі місцевих регіональних еліт» [5, с. 74].

Однак реалізація принципу законності в місцевому самоврядуванні повинна ґрунтуватися не тільки на беззастережному дотриманні Конституції, законів та інших нормативно-правових актів, а й, що не менш важливо, на уніфікованості (єдності) підходів до їх застосування.

Відповідно до принципу *гласності*, суб'єкти місцевого самоврядування зобов'язані провадити свою діяльність відкрито, що підтверджується низкою нормативно-правових положень, а саме: ч. 17 ст. 46 Закону України «Про місцеве самоврядування» встановлюється обов'язок проводити сесії сільських, селищних, міських, районних у місті (у разі їх створення), районних, обласних рад гласно із забезпеченням права кожної людини бути присутньою на них, крім окремо визначених законодавством випадків; п. 14 ч. 6 ст. 55 вищезазначеного Закону – обов'язок голів районних, обласних, районних у місті рад із забезпечення гласності в роботі ради та її органів, обговорення громадянами проектів рішень ради, важливих питань місцевого значення, вивчення громадської думки, оприлюднення рішень ради; ч. 11 ст. 59 – обов'язок оприлюднювати акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування підлягають і надавати їх за запитом згідно з вимогами чинного законодавства тощо. У сучасному суспільстві реалізація принципу гласності багато в чому забезпечується завдяки розміщенню на офіційних веб-сайтах у мережі Інтернет актуальної інформації щодо діяльності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Нині навіть проводяться відповідні навчання з метою налагодження уніфікованої структури офіційних веб-сайтів об'єднаних територіальних громад, а також їх змістового наповнення, загальних порад щодо підготовки інформаційних повідомлень тощо [6]. Крім того, усе більшого розвитку набуває електронне урядування, яке, згідно з Концепцією розвитку електронного урядування в Україні, визначається як «форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян» [7].

Принцип *колегіальності* впливає зі змісту організаційно-правових форм місцевого самоврядування, а також із самої сутності представницьких органів місцевого самоврядування, що є передусім колективами людей, які представляють інтереси окремих груп населення. Колегіальність передбачає таку організацію, за якої кожна особа має право брати участь в обговоренні та прийнятті певних рішень. Варто зауважити, що колегіальність вдало поєднується та співіснує з принципом

єдиноначальності, який утілено на всіх ланках і рівнях системи муніципального управління, зокрема в існуванні інститутів сільського, селищного, міського голови, які серед іншого мають широкі повноваження з ініціювання та подальшого процесу об'єднання територіальних громад, а після такого об'єднання, згідно з ч. 2 ст. 8 Закону України «Про місцеве самоврядування», відповідні функції одноосібно виконуються сільським, селищним, міським головою, обраним об'єднаною територіальною громадою [8].

Поєднання місцевих і державних інтересів як принцип місцевого самоврядування означає, по-перше, здійснення недержавними за своєю природою суб'єктами – органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами, територіальними громадами (а нині й об'єднаними територіальними громадами) – пошуку оптимальної рівноваги між локальними та державними інтересами; по-друге, «означає, що місцеве самоврядування не може бути повністю не залежною від держави (суверенною) управлінською системою, тобто своєрідною державою в державі» [9, с. 49]. Для влучного поєднання локальних і державних інтересів органи державної влади й органи місцевого самоврядування повинні насамперед знаходити шляхи та форми для ефективної співпраці й досягнення продуктивного рівня результативності свого функціонування.

Законодавство України передбачає, що право на місцеве самоврядування може здійснюватися територіальною громадою або безпосередньо, або через функціонування виборних органів місцевого самоврядування. *Виборність*, що є також однією з основ конституційного ладу, у сучасній демократичній державі є беззаперечною основою формування органів місцевого самоврядування. Принцип виборності в країнах континентальної (романо-германської) моделі місцевого самоврядування, за принципами якої Україна здійснює владу на місцях, за твердженням М. Кацшишина, полягає в такому: 1) виборності складу органів місцевого самоврядування та голів таких органів; 2) поєднанні виборності й призначуваності голів представницьких органів; 3) децентралізації влади тощо [10, с. 7]. Призначуваність органічно поєднується з виборністю як способом формування органів місцевого самоврядування. Так, Н. Мішина відзначає, що органи місцевого самоврядування традиційно підлягають класифікації на ті, що: а) обираються прямими або непрямыми виборами (місцеві ради, голови місцевих рад, інші); б) ті, що призначаються (виконавчі комітети місцевих рад, інші) [11, с. 251]. Завдяки реформі децентралізації, принцип виборності має безпосереднє значення й для ОТГ. Так, 18.10.2019 Центральною виборчою комісією прийнята Постанова «Про перші вибори депутатів сільських, селищної, міських

рад об'єднаних територіальних громад і відповідних сільських, селищного, міських голів 29 грудня 2019 року» № 1923.

Самостійність місцевого самоврядування в Україні є не тільки принципом, а й змістовою характеристикою сучасної моделі місцевого самоврядування в нашій державі. Принцип *правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності* доцільно розподілити на три складники, що заслуговують окремої уваги.

Правова самостійність як принцип місцевого самоврядування є серцевиною Європейської хартії місцевого самоврядування, ч. 1 ст. 4 якої визначає необхідність закріплення повноважень і функцій органів місцевого самоврядування в конституції або відповідному законі, тобто місцева влада в межах закону має право вирішувати будь-яке питання, що не вилучено зі сфери її компетенції та вирішення якого не доручено жодному іншому органу. Конституційний Суд України у Рішенні від 16.04.2009 (справа № 7-рп/2009) дійшов висновку, що органи місцевого самоврядування мають право приймати рішення, уносити до них зміни та/чи скасовувати їх на підставі, у межах повноважень і в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [12].

За органами місцевого самоврядування закріплюється статус юридичних осіб, які чинним законодавством наділяються власними повноваженнями, у межах яких самостійно провадять свою діяльність і несуть за неї встановлену відповідальність, що випливає зі змісту ч. 1 ст. 16 Закону України «Про місцеве самоврядування». При цьому заслуговує на увагу думка Елізабет К. Діллон, окружного судді США (Західний округ Вірджинії), яка є надзвичайно актуальною в контексті дослідження принципу правової самостійності: «Необхідно нині визнати, що за відсутності спеціальних конституційних положень державна влада часто не визнає будь-які права місцевого самоврядування, які знаходяться поза межами законодавчого контролю» [13, с. 315]. Убачається, що реформа децентралізації, а насамперед створення спроможних об'єднаних територіальних громад покликане максимально наблизити вітчизняний правовий простір до вимог міжнародного законодавства в питаннях самостійності місцевого самоврядування.

Організаційна самостійність місцевого самоврядування виражається в тому, що органи місцевого самоврядування характеризуються організаційною відокремленістю (вони наділені власною компетенцією в межах, визначених чинним законодавством). Основні суб'єкти місцевого самоврядування – територіальні громади та їх органи – не є елементами державного апарату й не належать до механізму держави. Діючи в межах закону, органи місцевого самоврядування не підпорядко-

вуються іншим органам, а будь-який адміністративний контроль за їхніми діями можливий лише з метою забезпечення законності та конституційних принципів місцевого самоврядування [14].

Матеріально-фінансова самостійність, незважаючи на уявну «другорядну» роль, є необхідною передумовою для реалізації всіх інших принципів місцевого самоврядування. Своє відображення принцип матеріально-фінансової самостійності знаходить, зокрема, у ч. 2 ст. 142 Конституції України; ч. 4 ст. 67 Бюджетного кодексу України (яка закріплює особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад); ч. 1 ст. 9 Європейської хартії місцевого самоврядування (якою закріплено право органів місцевого самоврядування в рамках національної економічної політики мати власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень). При цьому, беручи до уваги всі позитивні риси та можливості, що надає матеріально-фінансова самостійність (особливо в умовах проведення реформи децентралізації), украй важливою є проблема збереження розумного балансу її обмеження, адже, як слушно стверджує О. Назар, «не обмежена фінансова незалежність місцевого самоврядування має такі ж негативні ознаки, як і надмірна централізація у використанні фінансових ресурсів, що створюються на певній території» [15, с. 323].

З метою розкриття змісту принципу *повідності й відповідальності* перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб доречним буде передусім стисло звернутися до аналізу понять «повідність» і «відповідальність». Дослідник Утрехтського університету (Нідерланди) Марк Бовенс подає досить цікавий підхід до розуміння повідності, відзначаючи, що повідність стала символом «доброго врядування» спочатку в Сполучених Штатах Америки, але все частіше й у Європейському Союзі. При цьому відзначається складність однозначної визначеності поняття «повідність», яке використовується «як загальний термін для будь-якого механізму, що визначає необхідність владних інституцій відповісти перед конкретною громадськістю ... Це одне з тих пам'ятних політичних слів, які можна використовувати, щоб ... створити образ довіри, вірності і справедливості» [16, с. 448]. Концепція місцевого самоврядування, що укорінена в Європейській хартії місцевого самоврядування, передбачає право й спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання суттєвої частки та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність і в інтересах місцевого населення. Відповідальність розглядається як інститут, що покликаний бути засобом стримування дій органів і посадових осіб місцевого самоврядування в межах правових

і моральних норм, а також виступає як стимул ефективного функціонування зазначених органів [17].

М. Іжа, А. Єфанов відзначають, що істотною кількістю місцевих рад вимога щодо відповідальності й підзвітності не дотримується та не втілюються в життя реальні інтереси територіальних громад [18, с. 3]. Дійсно, проблеми забезпечення принципу, що розглядається, відомі вже давно. Серед них варто назвати такі: 1) неврегульованість місцевих референдумів, численні правові проблеми в галузі статутів територіальних громад, що, у свою чергу, зумовлюють недосконалість механізму притягнення відповідних суб'єктів до відповідальності; 2) прогалини в механізмі притягнення органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб до відповідальності, у тому числі складність персоніфікації такої відповідальності, зумовлена колегіальною природою органів місцевого самоврядування; 3) наявність у чинному законодавстві фактично лише узагальнених вимог і положень щодо відповідальності зазначених суб'єктів тощо. З огляду на зазначене, не викликає заперечень аргументація Н. Калинець щодо необхідності конкретизації відповідальності органів місцевого самоврядування в якомога більш повному вигляді саме на місцевому рівні [19, с. 278].

Принцип державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування впливає з нормативних положень ст. 7 (що закріплює визнання та гарантування місцевого самоврядування в Україні); ст. 142 (яка закріплює участь держави у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансову підтримку державою місцевого самоврядування тощо); ст. 145 Основного Закону (якою гарантується судовий захист прав місцевого самоврядування). Держава, маючи на меті розвиток демократичних засад організації суспільства, підвищення ефективності муніципального управління, залучення громадян до вирішення питань місцевого значення створює організаційні, правові, матеріально-фінансові засоби сприяння становленню та розвитку місцевого самоврядування, а також відповідні умови для такої підтримки [20]. Дослідники Астонського університету (Бірінгем, Великобританія) визначають роль держави в місцевому самоврядуванні України, наголошуючи на тому, що, по суті, поняття автономного самоврядування як форми місцевої демократії в Україні недостатньо укорінене [21, с. 5]. Ця теза відображається в сильних пострадянських сподіваннях, що саме держава, а не громада повинна дбати про потреби людей.

Нині держава всебічно підтримує процес об'єднання територіальних громад і приєднання до ОТГ на основі добровільності, надаючи фінансову підтримку (субвенції на формування інфраструктури ОТГ); організаційну підтримку, здій-

снюючи інформаційно-просвітницьке сприяння (наприклад, представники структурних підрозділів обласних державних адміністрацій можуть інформувати представників ОТГ про здійснення повноважень у сфері житлово-комунального господарства, освіти, надання адміністративних і комунальних послуг, можливості використовувати різні форми державної фінансової підтримки; надавати консультації у сфері туризму, зокрема щодо прокладення туристичних маршрутів [22]) і методичне забезпечення розглядуваних процесів.

Повноцінне функціонування системи місцевого самоврядування унеможливорюється без існування дієвого забезпечення та захисту його прав. Судовий захист прав місцевого самоврядування є гарантійним принципом, закріпленим у ст. 145 Конституції України, зміст якого полягає в такому: місцевому самоврядуванню необхідні судові важелі захисту в разі:

1) «зовнішніх» порушень права на місцеве самоврядування (суб'єктами порушення є органи державної влади та їх посадові особи). Наприклад, відмова в реєстрації статуту територіальної громади є підставою для оскарження в судовому порядку (ч. 3 ст. 19 Закону України «Про місцеве самоврядування»);

2) «внутрішніх» порушень (суб'єктами порушення є органи й посадові особи місцевого самоврядування; порушення прав фізичних і юридичних осіб, що виникають у результаті рішень, дій чи бездіяльності органів або посадових осіб місцевого самоврядування).

Система принципів місцевого самоврядування слугує ціннісним орієнтиром для завершення процесу створення об'єднаних територіальних громад, а надалі продовжуватиме бути беззаперечною, фундаментальною основою для здійснення місцевого самоврядування на території України. Отже, не всі принципи знайшли своє змістове наповнення в чинному законодавстві, що лишає простір для здійснення подальших наукових досліджень у цій галузі.

Література

1. Батанов О.В. Принципи місцевого самоврядування як ціннісний вимір сучасного муніципалізму. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Право»*. 2012. Вип. 1. С. 24–32.
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення: 14.12.2019).
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 14.12.2019).
4. Про звернення до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя : Постанова Центральної виборчої комісії від 09.08.2018 № 122. URL: <https://zakon.rada.gov>

ua/laws/show/v0122359-18#n47 (дата звернення: 14.12.2019).

5. Донченко О. Принципи законності в діяльності місцевого самоврядування. *Visegrad journal on human rights*. 2016. № 2/2. С. 72–75.

6. Сайт ОТГ: яким він має бути? URL: <https://decentralization.gov.ua/news/6840> (дата звернення: 14.12.2019).

7. Концепція розвитку електронного урядування в Україні, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p> (дата звернення: 14.12.2019).

8. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr> (дата звернення: 14.12.2019).

9. Ковалів М.В., Іваха В.О. Правовий статус органів місцевого самоврядування в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2015. № 824. С. 45–49.

10. Панкевич І.М. Повноваження органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2018. № 2 (18). С. 1–9.

11. Мішина Н.В. Місцеве самоврядування в Україні. *Конституційне право України: прагматичний курс: навчальний посібник / М.В. Афанасьєва, Ю.Ю. Бальцій, Ю.Д. Батан та ін.; за заг. ред. М.В. Афанасьєвої, А.А. Єзерова*. Одеса: Юридична література, 2016. С. 242–254.

12. У справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 19, статті 144 Конституції України, статті 25, частини чотирнадцятої статті 46, частин першої, десятої статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування): Рішення Конституційного Суду України від 16.04.2009 № 7-рп/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-09> (дата звернення: 14.12.2019).

13. McBain L.H. The Doctrine of an Inherent Right of Local Self-Government. II. An Analysis of the Legal Principles and Historical Facts Involved. *Columbia Law Review*. 2016. Vol. 16. № 4. С. 299–322.

14. Місцеве самоврядування в Україні. *Вертійвська громада*. URL: <https://vertiivska-gromada.gov.ua/news/11-20-41-07-12-2016/> (дата звернення: 14.12.2019).

15. Назар О. Концептуальні основи матеріально-фінансового забезпечення місцевих громад. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 43. С. 322–328.

16. Bovens M. Analysing and Assessing Accountability: a Conceptual Framework. *European Law Journal*. 2007. Vol. 13. № 4. С. 447–468.

17. Забезпечення відповідальності органів місцевого самоврядування перед територіальною громадою: Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/2131/> (дата звернення: 14.12.2019).

18. Іжа М., Єфанов А. Підзвітність депутатів місцевих рад як ресурс ефективного розвитку місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2014. Вип. 4. С. 3–6.

19. Калинець Н. Підвищення ролі територіальних громад у реалізації відповідальності органів місцевого самоврядування. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 42. С. 274–279.

20. Фролов О.О. Принцип державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування в Україні:

конституційно-правове регулювання і практика реалізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2013. 18 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/0057833 (дата звернення: 14.12.2019).

21. Local and regional government in Ukraine and the development of cooperation between Ukraine and the EU. 2011. 40 p. URL: <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/local-regional-government-ukraine.pdf> (дата звернення: 14.12.2019).

22. Чернівецька ОДА продовжує здійснювати організаційну підтримку об'єднаних громад області – робочий візит до Кострижівської ОТГ. URL: <https://bukoda.gov.ua/new/1538> (дата звернення: 14.12.2019).

Анотація

Гайдар М. Є. Принципи місцевого самоврядування в аспекті процесу об'єднання територіальних громад в Україні. – Стаття.

У статті досліджено принципи місцевого самоврядування в Україні. Зазначається, що принципи місцевого самоврядування мають основоположне, провідне значення для побудови та реформування всієї системи місцевого самоврядування в Україні. Основна увага зосереджується на висвітленні кожного з принципів місцевого самоврядування, а саме: 1) народовладдя; 2) законності; 3) гласності; 4) колегіальності; 5) поєднання місцевих і державних інтересів; 6) виборності; 7) правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених чинним законодавством; 8) підзвітності й відповідальності перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб; 9) державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; 10) судового захисту прав місцевого самоврядування, закріплених у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». Акцентується на тому, що роль принципів місцевого самоврядування полягає, зокрема, у систематичному безперервному впливі на організацію, діяльність і реформування органів місцевого самоврядування з огляду на євроінтеграційні та глобалізаційні процеси, що мають місце в нашій державі. У результаті проведеного дослідження автор доходить висновку, що в умовах сучасності система принципів місцевого самоврядування є передусім ціннісним орієнтиром для завершення процесу створення об'єднаних територіальних громад, а в подальшому буде продовжувати виступати беззаперечною, фундаментальною основою для здійснення місцевого самоврядування на території України. Проте сьогодні не всі принципи знайшли своє змісто-ве наповнення в чинному законодавстві, що лишає простір для здійснення подальших наукових досліджень у цій галузі.

Ключові слова: принципи місцевого самоврядування, місцеве самоврядування в Україні, система принципів місцевого самоврядування, децентралізація, реформа місцевого самоврядування.

Summary

Gaydar M. Ye. Principles of local self-government in the process of integration of territorial communities in Ukraine. – Article.

The principles of local government in Ukraine are investigated in the article. It is noted that the principles of local self-government play a fundamental, leading role in building and reforming the entire system of local self-government in Ukraine. The main focus is on the coverage of each of the principles of local self-government, namely: 1) democracy; 2) legality; 3) publicity; 4) collegiality; 5) combination of local and state interests; 6) election;

7) legal, organizational and financial autonomy within the powers defined by the current legislation; 8) accountability and responsibility to the territorial communities of their bodies and officials; 9) state support and guarantees of local self-government; 10) judicial protection of local self-government rights enshrined in the Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine". It is emphasized that the role of the principles of local self-government is, in particular, in the systematic continuous influence on the organization, activity and reform of local self-government bodies in view of the European integration and globalization processes that take place in our country. As a result of the research, the

author concludes that, in the current context, the system of local self-government principles is, above all, a valuable guideline for completing the process of creating united territorial communities, and will continue to be the undisputed, fundamental basis for local self-government in Ukraine. However, to date, not all principles have found their meaningful content in current legislation, which leaves room for further scientific research in this field.

Key words: principles of local self-government, local self-government in Ukraine, system of principles of local self-government, decentralization, reform of local self-government.